

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს სკოპინგის

დასკვნა № 40

07.05.2020

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: ჟანგბადის და აზოტის (^{18}O , ^{17}O , ^{15}N) იზოტოპების საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილება;

საქმიანობის განმახორციელებელის დასახელება და მისამართი: შპს „სი-ფი-აი ჯორჯია“, ქ. თბილისი, პ. ქავთარაძის ქ. N46;

საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ქ. თბილისი, პ. ქავთარაძის ქ. N46;

განცხადების შემოსვლის თარიღი: 19.03.2020;

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „გამა კონსალტინგი“.

ძირითადი საპროექტო მონაცემები

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში შპს „სი-ფი-აი ჯორჯიას“ მიერ წარმოდგენილია, ქ. თბილისში, ჟანგბადის და აზოტის (^{18}O , ^{17}O , ^{15}N) იზოტოპების საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების პროექტის სკოპინგის ანგარიში.

2004 წლის 6 აგვისტოს საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტროს მიერ შპს „სი-ფი-აი ჯორჯიას“ ქიმიურ წარმოებაზე გაცემულია ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა N23 (გარემოზე ზემოქმედების ნებართვა N00153, 29.12.2008), რომლის საფუძველზეც „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ 48-ე მუხლის მე-4 ნაწილის შესაბამისად, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის 2019 წლის 15 ივლისის N2-665 ბრძანებით გაიცა შპს „სი-ფი-აი ჯორჯიას“ ქიმიურ წარმოებაზე გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილება.

ქ. თბილისში შპს „სი-ფი-აი ჯორჯიას“ ჟანგბადის და აზოტის (^{18}O , ^{17}O , ^{15}N) იზოტოპების დამამზადებელი ქიმიური საწარმოს, წარმადობის გაზრდასა და ექსპლუატაციის პირობების ცვლილებაზე გაცემულია სკრინინგის გადაწყვეტილება (ბრძანება N2-713, 29.08.2018), რომლის საფუძველზეც საქმიანობა დაექვემდებარა გარემოზე ზემოქმედების შეფასებას.

საპროექტო ტერიტორია მდებარეობს ქ. თბილისში, პ. ქავთარაძის N 46-ში, 60 915 მ² ფართობის ტერიტორიაზე. მოცემული ტერიტორია წარმოადგენს შპს „საქართველოს მაღალი ტექნოლოგიების ეროვნული ცენტრის“, შპს „სპექტრა გეზის ჯორჯიას“ და შპს „სი-ფი-აი ჯორჯიას“ საერთო საკუთრებას. სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, შპს „სი-ფი-აი ჯორჯიასთან“ ერთად ტერიტორიაზე კიდევ ორი კომპანია საქმიანობს - შპს „საქართველოს მაღალი ტექნოლოგიების ეროვნული ცენტრი“ და შპს „სპექტრა გეზის

ჯორჯია“, რომელთა წარმოების სფერო ასევე, ქიმიური მრეწველობაა. საწარმოო უბნებიდან დაშორება უახლოეს მრავალბინიან საცხოვრებელ სახლამდე შეადგენს დაახლოებით 40 მეტრს.

შპს „სი-ფი-აი ჯორჯიას“ სტრუქტურა ძირითადად მოიცავს: იზოტოპების განცალკევების, სინთეზისა და ავტომატიზაციის განყოფილებებს და კრიოუზრუნველყოფის (თხევადი აზოტის საამქრო) სამსახურს.

იზოტოპების განცალკევების განყოფილებაში ჟანგბადისა და აზოტის იზოტოპების საწარმოებლად გამოყენებულია აზოტის ოქსიდის დაბალტემპერატურული რექტიფიკაციის მეთოდი. დანადგარების სამუშაო წნევაა 1.1-1.4 ბარი და ამ წნევაზე აზოტის ოქსიდის გათხევადების ტემპერატურა დაახლოებით -150°C . ამ ტემპერატურის მისაღწევად გამოიყენება თხევადი აზოტი (-196°C), რომელიც იწარმოება **თხევადი აზოტის საამქროში**. დაბალტემპერატურული სარექტიფიკაციო დანადგარების მუშაობისათვის საწყის ნედლეულს წარმოადგენს აზოტის ოქსიდი, რომელიც იწარმოება **აზოტის ოქსიდის საწარმოო უბანზე**. იზოტოპების განცალკევების განყოფილებაში მიიღება ჟანგბადისა და აზოტის იზოტოპებით გამდიდრებული აზოტის ოქსიდი, რომელიც მიეწოდება **სინთეზის განყოფილებას**, სადაც ხდება იზოტოპებით მონიშნული ნაერთების სინთეზი.

შეიცვალა საწარმოს სინთეზის უბნის მდებარეობა. თავდაპირველად, 2008 წლის გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის და გზშ-ის მიხედვით იგი მდებარეობდა V სართულზე, ამჟამად კი განთავსებულია საწარმოო კოშკის მიმდებარე შენობის II სართულზე.

თხევადი აზოტის მიღებისთვის საამქროში განთავსებულია ჰაერგამყოფი დანადგარი Аж-0.6-3, ჰაერის კომპრესორით. საწყის ნედლეულს წარმოადგენს ატმოსფერული ჰაერი. სარექტიფიკაციო სვეტში ხდება ჰაერის გაყოფა კუბურ სითხედ 27 % ჟანგბადის შემცველობით და აზოტოვან ფლეგმად 0.0001% ჟანგბადის შემცველობით. კონდენსატორში აორთქლებული კუბური სითხე კონდენსატორიდან გაივლის თბომცვლელს, ხოლო თხევადი აზოტი სარექტიფიკაციო სვეტის ჯიბიდან ცივდება საპროდუქტო აზოტის თბომცვლელში მინუს 191°C ტემპერატურამდე და ჩამოსხმება. თხევადი აზოტის საამქროს წლიური წარმადობა შეადგენს დაახლოებით 4750 ტონას. ტექნოლოგიური პროცესის შესაბამისად ატმოსფერული ჰაერიდან, რომელსაც შეიწოვს კომპრესორი გამოიყოფა აზოტი (მასის 13 %), ხოლო დარჩენილი გამომშრალი და გასუფთავებული ჰაერი გამოიყოფა ატმოსფერულ ჰაერში. თხევადი აზოტის მიღების სისტემა მუშაობს წელიწადში დაახლოებით 330-340 დღე-ღამე. ტექნოლოგიურ პროცესში კომპრესორის ზეთის ყოველწლიური ხარჯი შეადგენს 1200-1300 კილოგრამს. კომპრესორის ზეთის გარკვეული ნაწილი ილექება ჰაერგამყოფი დანადგარის ცეოლიტებიან გამწმენდ კვანძში, საიდანაც ზეთის ორთქლი დანადგარიდან გამომავალ ჰაერის ნაკადთან ერთად გამოიდევენება ატმოსფერულ ჰაერში. გაფრქვევა ხდება 150 მმ. დიამეტრის მილიდან, დედამიწის ზედაპირიდან 10 მ. სიმაღლეზე. ზეთის ნაწილის მოცილება ხდება წყალთან ერთად, რომელიც კონდენსირდება კომპრესორში. თხევადი ფრაქცია მიეწოდება სალექარების სისტემას, სადაც ზეთი განცალკევდება წყლისაგან.

იზოტოპების საწარმოო დანადგარების კომპლექს „ამსტელის“ შემადგენლობაში შედის ორი საწარმოო უბანი: აზოტის ოქსიდის საწარმოო უბანი; ჟანგბადისა და აზოტის იზოტოპების საწარმოო უბანი. აზოტის ოქსიდის საწარმოო უბნის დანიშნულებაა კომპლექს „ამსტელში“ შემავალი დაბალტემპერატურულ სარექტიფიკაციო განცალკევების დანადგარის SC-I უზრუნველყოფა საწყისი ნედლეულით – აზოტის ჟანგით (NO). აღნიშნული უბანი შეიცავს აზოტმჟავას სასაწყობო მეურნეობას, სადაც მზადდება საწარმოო პროცესისათვის საჭირო განზავებული აზოტმჟავა და ასევე შეიცავს გოგირდის ანჰიდრიდის, ნარინი აზოტმჟავას და თანაური გოგირდმჟავას საწყობს.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, შპს „სი-ფი-აი ჯორჯიას“ საწარმოში იგეგმება შემდეგი სახის ცვლილებები:

სტაბილური იზოტოპების წარმადობის გაზრდა - საწარმოში გათვალისწინებული იყო წლიურად ^{18}O , ^{17}O და ^{15}N იზოტოპებით გამდიდრებული აზოტის ოქსიდის წარმოება: H_2^{18}O (^{18}O – 95 % ატ.) – 20 კგ; H_2^{17}O (^{17}O – 50 % ატ.) – 0.5 კგ და ^{15}N (^{15}N – 98 % ატ.) – 7 კგ. სამომავლოდ კი დაგეგმილია: H_2^{18}O (^{18}O – 98 % ატ.) – 38 კგ-ის, H_2^{17}O (^{17}O – 90 % ატ.) – 2 კგ-ის და ^{15}N – (^{15}N – 99 % ატ.) -35 კგ-ის წარმოება.

გამონაბოლქვი აირების ახალი სისტემის მონტაჟი - საჭიროა ექსპლუატაციის ეტაპზე გამოყოფილი აირების განცალკევება და გაფრქვევის დამატებითი ახალი მილის მოწყობა. აზოტის ოქსიდის საწარმოო უბნის შემადგენელი ნაწილია: აზოტმჟავას საწყობი; გოგირდის ანჰიდრიდის, ნარინი აზოტმჟავასა და თანმხლები გოგირდმჟავას საწყობი. აღნიშნულ უბნებსა და საწყობებში არსებული ცისტერნების შევსებისას ქარხნული აზოტმჟავით, ნარინი აზოტმჟავით და ნარინი გოგირდმჟავით ატმოსფეროში გამოიდევენება შესაბამისი მოცულობის აზოტის ოქსიდები და გოგირდის ანჰიდრიდი. როგორც გამოცდილებამ აჩვენა, აზოტის ოქსიდებისა და გოგირდის ანჰიდრიდის ურთიერთქმედებისას წარმოიქმნება მყარი ფაზა, რომლებიც დროთა განმავლობაში იწვევს მილის კვეთის მნიშვნელოვან შემცირებას (მილის გაჭედვას). ამიტომ აუცილებელია ამ ნაკადების გარემოში ცალ–ცალკე გადინების ორგანიზება, რისთვისაც დასამონტაჟებელია დამატებითი მილი (63 მ, Ø 5 სმ). აირების განცალკევებით გაფრქვევის შემდგომ გაიფრქვევა აზოტის ოქსიდი (0.8 ტონა), გოგირდის ანჰიდრიდი (0.1 ტონა).

გაფრქვევის წყაროს პოლიეთილენის მილი, რომელიც გარედან არის მიმაგრებული ძველ სავენტილაციო ლითონის მილზე, კოროზირებულია და მომავალში იგეგმება მისი დემონტაჟი.

ქიმიური ნივთიერებების და გამოყენებული ზეთის საცავის რეკონსტრუქცია–პროექტით დაგეგმილია ნამუშევარი ზეთის საცავის რეკონსტრუქცია და გამწმენდი სისტემის მოდერნიზაცია/ახალი სისტემის შექმნა. საპროექტო (ნამუშევარი ზეთის) გამწმენდი სისტემა: კომპრესორიდან ზეთისა და წყლის შემცველი ჰაერის ნარევი წნევის დასაგდებად მიეწოდება 5 მ³ ტევადობის გამაფართოებელ მოცულობას. შემდეგ ეს ნარევი მიეწოდება ზეთის ერთ–ერთ ვერტიკალურ სალექარს (სულ ორი, მოცულობით ≈ 7 მ³), სალექარები იმუშავებენ რიგრიგობით. სალექარში ჩაისხმება კირის წყალხსნარი (2კგ კირი 10ლ წყალში) და მისი შევსება მოხდება დაახლოებით 7–8 დღეში. სალექარში სითხის

დონის კონტროლი იწარმოებს გარე დონემზომით. ერთი რეზერვუარის შევსების შემდეგ ვენტილების გახსნით ნარევი მიემართება მეორე სალექარში, სადაც დარჩება 5–6 დღე, ამ დროს მოხდება ნარევის განშრევება (ზეთის ფენა გროვდება ზედა ნაწილში, ხოლო წყალი – ქვემოთ). შემდეგ წყალი ფაქიზი გაწმენდის ფილტრის გავლით მიეწოდება საბოლოო სალექარს (0.5 მ³ ტევადობის მოცულობას). ეს სალექარი გამოიყენება ვიზუალური კონტროლისათვის. ზეთის სალექარის ზედა ნაწილში დაგროვებული ზეთი გადავა 3 მ³ ზეთის მოცულობაში (სადაც არის ვენტილი ზეთის 200 ლიტრიან კასრში შესაგროვებლად, მისი შემდგომი გამოყენებისთვის). მოცულობის ქვედა ნაწილიდან ნაწილობრივ გაწმენდილი წყალი გადავა უკან სალექარში. ფილტრი წარმოადგენს ორ ვერტიკალურ სვეტს (იმუშავებენ მონაცვლეობით), რომლებიც შევსებული იქნება ქოქოსის ნაჭუჭების აქტივირებული ნახშირით. ზეთისგან განცალკევებული ნარჩენი წყალი წელიწადში ორჯერ ექვემდებარება ლაბორატორიულ შემოწმებას. მისი ჩაშვება მოხდება ქალაქის საკანალიზაციო ქსელში. ყოველწლიურად დაგროვდება დაახლოებით 540 კგ ნამუშევარი ზეთი. ზეთის ნაწილი დაილექება სარქველებზე, რგოლებზე და ა.შ. ნამწვის სახით, აგრეთვე წყლის მაცივრებში დაკოქსილი მასის სახით. დაკოქსილი მასის ამოღება მოხდება მაცივრებიდან მათი რემონტისას და განთავსდება შესაბამის მოცულობაში, მისი შემდგომი მართვის მიზნით. დარჩენილი მასა (60 კგ) ჩვეულებრივ დაიხარჯება ექსპლუატაციის პროცესში (კომპრესორის ცალკეული კვანძებიდან გაჟონვისას, კასრიდან კომპრესორის ზეთისთვის განკუთვნილ მოცულობებში გადასხმისას). გაჟონილ სითხეს დაეყრება ნამუშევარი ცეოლიტი, ზეთით გაჯერებული ცეოლიტი შეგროვდება მისთვის განკუთვნილ მოცულობებში შემდგომი გამოყენებისთვის.

საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე ხდება ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევა. იზოტოპების საწარმოდან გაფრქვეული ძირითადი დამაბინძურებელი ნივთიერებებია აზოტის ოქსიდები, გოგირდოვანი ანჰიდრიდი (გოგირდის დიოქსიდი) და ზეთის აეროზოლი. ცვლილებების შედეგად მოსალოდნელია გაფრქვეული მავნე ნივთიერებების რაოდენობის ზრდა, თუმცა მავნე ნივთიერებათა გაბნევის ანგარიშის თანახმად, მავნე ნივთიერებათა კონცენტრაციები არ გადააჭარბებს ნორმით დადგენილ დასაშვებ მაჩვენებლებს უახლოესი საცხოვრებელი ზონის და ტერიტორიის მიმდებარედ ასრებული სკოლის მიმართ.

საწარმოს ტერიტორიაზე ძირითადი ხმაურის წყაროებს წარმოადგენენ აზოტისა და იზოტოპების საწარმოო ტექნიკა-დანადგარები, რომლებიც განთავსებულია საწარმოო შენობებში. საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილება არ ითვალისწინებს დამატებით რაიმე ხმაურწარმომქმნელი ახალი ტექნიკა-დანადგარის მონტაჟს.

ვინაიდან კომპანიის ტერიტორიაზე საქმიანობენ შპს „სპექტრა გეზის ჯორჯია“ და შპს „საქართველოს მაღალი ტექნოლოგიების ეროვნული ცენტრი“ და სამივე კომპანიის საქმიანობას წარმოადგენს ქიმიური წარმოება (ბორის, ჟანგბადის, აზოტის, იზოტოპების წარმოება), მოსალოდნელია კუმულაციური ზემოქმედება.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საწარმოში წყალი გამოიყენება საყოფაცხოვრებო მიზნებისთვის და იზოტოპების საწარმოო ციკლში გაგრილების სისტემისთვის. საყოფაცხოვრებო და საწარმოო მიზნებისთვის წყლის მომარაგება ხდება ქალაქის

წყალმომარაგების სისტემიდან. საწარმოში წარმოქმნილი საყოფაცხოვრებო ჩამდინარე წყლები ჩართულია ქალაქის საკანალიზაციო ქსელში.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, შპს „სი-ფი-აი ჯორჯიას“ მომზადებული და შეთანხმებული აქვს საწარმოს ექსპლუატაციის პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების მართვის გეგმა, რომლის მიხედვითაც ახორციელებს წარმოქმნილი ნარჩენების მართვას. აღსანიშნავია, რომ დაგეგმილი ცვლილებების განხორციელების პროცესში წარმოქმნილი ნარჩენების სახეობრივი ან რაოდენობრივი ცვლილება მოსალოდნელი არ არის.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის, როგორც სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ისე საბურთალოს რაიონის გამგეობის საინფორმაციო დაფაზე განთავსება. სამინისტროში წარმოდგენილ სკოპინგის ანგარიშსა და თანდართულ დოკუმენტაციასთან ერთად, ვებგვერდზე დამატებით ატვირთული იყო პრეზენტაცია, სადაც საზოგადოებას შესაძლებლობა ჰქონდა, არატექნიკურ და გასაგებ ენაზე, გაცნობოდა მოკლე ინფორმაციას პროექტის შესახებ. საქართველოში ახალი კორონავირუსის გავრცელების პრევენციის მიზნით ქვეყანაში მოქმედი საგანგებო მდგომარეობიდან გამომდინარე, საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 23 მარტის N181 დადგენილებით დამტკიცებული „საქართველოს ახალი კორონავირუსის (COVID-19) გავრცელების აღკვეთის მიზნით გასატარებელი ღონისძიებების“ მე-5 მუხლის შესაბამისად, აიკრძალა საჯარო სივრცეში ფიზიკურ პირთა თავშეყრა 10 პირზე მეტი რაოდენობით. ხოლო შემდგომ, აღნიშნულ დადგენილებაში განხორციელებული ცვლილების შესაბამისად, აიკრძალა საჯარო სივრცეში ფიზიკურ პირთა თავშეყრა 3 პირზე მეტი რაოდენობით. „საქართველოში ახალი კორონავირუსის გავრცელების აღკვეთის მიზნით გასატარებელი ღონისძიებების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 23 მარტის №181 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე საქართველოს მთავრობის 2020 წლის 26 მარტის №196 დადგენილების შესაბამისად, შპს „სი-ფი-აი ჯორჯიას“ ჟანგბადის და აზოტის (^{18}O , ^{17}O , ^{15}N) იზოტოპების საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების პროექტზე სკოპინგის დასკვნის გაცემის მიზნით დაწყებული ადმინისტრაციული წარმოება განხორციელდა საჯარო განხილვის ჩატარების გარეშე და საზოგადოების მონაწილეობა და მის მიერ მოსაზრებებისა და შენიშვნების წარდგენის შესაძლებლობა უზრუნველყოფილი იქნა წერილობით, აგრეთვე ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით. აღსანიშნავია, რომ დაგეგმილი საქმიანობის შესახებ ინფორმაცია ასევე განთავსდა ვაკის რაიონის მიმდებარე ტერიტორიაზე. ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე, პროექტთან დაკავშირებით წერილობითი შენიშვნები და მოსაზრებები წარმოდგენილი არ ყოფილა.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია. ჩატარებული სამუშაოების შედეგად მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებები.

გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისთვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. გზშ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მესამე ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;

2. გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მეოთხე ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;

3. გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს სკოპინგის ანარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;

3.1 გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზშ-ის ანგარიში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ.

4. გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- პროექტის ცვლილების საჭიროების დასაბუთება;
- საწარმოში არსებული (მიმდინარე) საქმიანობის დეტალური აღწერა;
- დაგეგმილი ცვლილებების დეტალური აღწერა;
- საქმიანობის განხორციელების ადგილის GPS კოორდინატები, Shp ფაილებთან ერთად;
- საწარმოს ტერიტორიიდან დაზუსტებული მანძილი უახლოეს საცხოვრებელ სახლებამდე (მდებარეობის მითითებით);
- ინფორმაცია 500 მ რადიუსის საზღვრებში არსებული ნებისმიერი ტიპის საწარმოს და წარმოების შესახებ (მანძილების და საქმიანობის მითითებით);
- არსებული და დაგეგმილი საქმიანობის ტექნოლოგიური სქემის და ტექნოლოგიური ციკლის დეტალური აღწერა. საწარმოო უბნების დეტალური აღწერა;
- დანადგარებისა და ტექნოლოგიური მოწყობილობების აღწერა;
- საწარმოს ძირითადი ფიზიკური მახასიათებლები (სიმძლავრე, მასშტაბი);
- ტექნოლოგიის ალტერნატიული ვარიანტები: შესაბამისი დასაბუთებით, მათ შორის არაქმედების ალტერნატივა და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივა;
- დასაქმებული ადამიანების რაოდენობა და სამუშაო გრაფიკი (არსებული და დაგეგმილი);
- პერსონალის პროფესიული და ტექნიკური სწავლების შესახებ ინფორმაცია;
- საწარმოო და სასმელ-სამეურნეო წყალმომარაგების საკითხები;
- ინფორმაცია წარმოქმნილი სამეურნეო-გეკალური, სანიაღვრე და საწარმოო ჩამდინარე წყლების მართვის შესახებ;

- იზოტოპების საწარმოო ციკლში გაგრილების სისტემისთვის გამოყენებული წყლის მართვის საკითხები;
- ექსპლუატაციის შედეგად წარმოქმნილი ნამუშევარი ზეთის გამწმენდი სისტემების დეტალური აღწერა (პარამეტრები, გაწმენდის ეფექტურობა და სხვა);
- სალექარის სისტემის აღწერა და წყლის გაწმენდის სქემა;
- ინფორმაცია ექსპლუატაციის ეტაპზე გამოყოფილი აირების გაფრქვევის მილის შესახებ, გაფრქვევის ახალი (დამატებითი) მილის მოწყობის საკითხები;
- დეტალური ინფორმაცია სახანძრო უსაფრთხოების შესახებ;
- ნედლეულის (მათ შორის, ნამუშევარი ზეთის გამწმენდ სისტემაში გამოყენებული კირის) შემოტანის და განთავსების დეტალური აღწერა;
- **ნედლეულისა და მზა პროდუქციის რაოდენობა და მათი დასაწყობების ადგილების აღწერა;**
- ქიმიური ნივთიერებების დასაწყობების, უსაფრთხოდ განთავსების პირობების შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
- ნარჩენების მართვის გეგმა; ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ნარჩენების სახეობების და რაოდენობის შესახებ მონაცემები და შემდგომი მართვის ღონისძიებები. ნარჩენების კლასიფიკაცია წარმოდგენილ უნდა იქნეს „სახეობებისა და მახასიათებლების მიხედვით ნარჩენების ნუსხის განსაზღვრისა და კლასიფიკაციის შესახებ” 2015 წლის 17 აგვისტოს საქართველოს მთავრობის N426 დადგენილების მიხედვით;
- საწარმოს ფუნქციონირების ეტაპზე შესაძლო ავარიული სიტუაციების აღწერა და მათი მართვის საკითხი;
- ინფორმაცია ნედლეულისა და პროდუქციის ტრანსპორტირების შესახებ;
- ინფორმაცია ნედლეულის ტრანსპორტირებისა და ტრანსპორტირებიდან გამომდინარე გარემოს შესაძლო დაზიანებების და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ;
- ტერიტორიის სიტუაციური სქემა (შესაბამისი აღნიშვნებით, ფოტო მასალა);

5. გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის და პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედების შეჯამება, მათ შორის:

- ზემოქმედება ატმოსფერულ ჰაერზე საწარმოს საქმიანობის ეტაპზე (გაფრქვევის წყაროები, გაფრქვეული მავნე ნივთიერებები, გაბნევის ანგარიში);
- ატმოსფერულ ჰაერში გაფრქვეულ მავნე ნივთიერებათა ზღვრულად დასაშვები გაფრქვევის ნორმების პროექტი;
- ბიოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება საწარმოს მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე;
- ხმაურის გავრცელება და მოსალოდნელი ზემოქმედება მშენებლობის და ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე და შემარბილებელი ღონისძიებები;

- ნარჩენების მართვის საკითხები, ნარჩენების წარმოქმნით მოსალოდნელი ზემოქმედება;
- ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების დეტალური გეგმა;
- შესაძლო ზემოქმედება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე;
- საწარმოს ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი დეტალური შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა-გრაფიკი (ინფორმაცია დაბინძურების შემარბილებელი ყველა ღონისძიების შესახებ);
- ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი მონიტორინგის გეგმა;
- ავარიული სიტუაციების შემთხვევაში, პერსონალის ევაკუაციის გეგმა;
- ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებულ რისკებზე საწარმოს მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი დეტალური კონკრეტული შემარბილებელი ღონისძიებები;
- კუმულაციური ზემოქმედება არსებული ობიექტების გათვალისწინებით და ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისთვის, მათ შორის ატმოსფერულ ჰაერზე (სრულყოფილად იქნეს შეფასებული მოსახლეობის ჯანმრთელობაზე და სოციალურ გარემოზე);
- საპროექტო ტერიტორიის გენერალური გეგმა (ექსპლიკაციით);
- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მის მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება;
- გზმ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;
- გზმ-ის ანგარიშში საქმიანობა დეტალურად განხილული უნდა იყოს არსებული მდგომარეობის შესაბამისად და ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების გათვალისწინებით.

6. გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით სამინისტროში წარმოდგენილ გზმ-ის ანგარიშთან ერთად, წარმოდგენილი უნდა იქნეს დეტალური ინფორმაცია 2004 წლის 6 აგვისტოს N23 ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნით განსაზღვრული პირობების შესრულების მდგომარეობის შესახებ და პირობების ანალიზი.

გაცნობებთ, რომ 2017 წელს გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის შესაბამისი უფლებამოსილი პირების მიერ განხორციელდა შპს „სი-ფი-აი ჯორჯიას“ კუთვნილ ქიმიურ წარმოებაზე გაცემული გარემოზე ზემოქმედების N00153 ნებართვით (ეკოლოგიური ექსპერტიზის დასკვნა N23, 06.08.2004) გათვალისწინებული პირობებისა და გარემოს დაცვის სფეროში მოქმედი კანონმდებლობით დადგენილი ნორმების შესრულების მდგომარეობის გეგმიური შემოწმება, რის შედეგადაც გამოვლენილ იქნა რიგი დარღვევები, რომელთა აღმოფხვრისათვის სამინისტრომ დაადგინა გონივრული ვადები. აღნიშნულის გათვალისწინებით, გზმ-ის ანგარიშთან ერთად წარმოდგენილი უნდა იყოს დეტალური ინფორმაცია დარღვეული პირობების გამოსასწორებლად გატარებული ღონისძიებების შესახებ.

- გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული საკითხების შესაბამისად (ერთიანი ცხრილის სახით).

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით შპს „სი-ფი-აი ჯორჯიას“ მიერ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში წარმოდგენილი ქ. თბილისში ჟანგბადის და აზოტის (^{18}O , ^{17}O , ^{15}N) იზოტოპების საწარმოს ექსპლუატაციის პირობების ცვლილების პროექტზე **სავალდებულოა გზმ-ის ანგარიში მომზადდეს** წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოპოვებული, შესწავლილი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.